

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Симо Лазаров

на дисертационния труд на

Мирослав Иванов Турийски

докторант на свободна докторантура в АМГИИ, Пловдив
за присъждане на образователна и научна степен “Доктор”, научно направление
8.3 „Музикално и танцово изкуство“

на тема

Връзката на импровизацията с композицията, аранжиранията и състава на съвременната джаз формация

Мирослав Иванов Турийски е роден на 21.11.1980 г. в град Пловдив. Бакалавър от ДМА “Панчо Владигеров” и магистър от АМГИИ, Пловдив. Редовен участник като джаз пианист, музикален директор, водач на група в проекти, участник в джаз фестивали в Пловдив - Джаз Фест, Пловдивски Джаз вечери, Банско джаз фест, Аполония, София мюзик джем, Бургас джаз, Варненско лято, Хасково джаз фест и други български джаз фестивали.

Освен в България има изяви като пианист, музикален директор и аранжор и в чужбина: Музикален директор, аранжор-оркестратор и пианист на „Цезар Самсон в Линц”, -Австрия, Музикален директор и пианист в продължение на три години в английското шоу “Кристмас Крунърс” с турне от над 60 концерта във Великобритания и Ирландия. Две турнета в Канада по покана на ВАФС (Български арт фестивал в Канада) с множество изяви на международни джаз фестивали и сцени в Италия, Франция, Германия, Великобритания, Ирландия, Румъния, Турция, Сърбия, Кипър, Македония, Дубай, Мароко, Норвегия, Австрия.

Работи в проекти с български и чуждестранни артисти като пианист-изпълнител и/или музикален директор, композитор и аранжор с Теодосий Спасов, Мирослава Кацарова, Цезар Самсон, Теодора Еначе, Петър Салчев, Христо Йоцов, Хилда Казасян, Белослава, Орлин Павлов, Стефан Вълдобрев, Васил Петров и много други.

Композира, аранжира и изпълнява музика в широк спектър от жанрове и състави: от джаз комбо до симфоничен оркестър или биг бенд; от джаз, поп-рок до филмова или театрална музика. Основател, пианист, композитор и музикален директор е на ОКТЕТ ПЛОВДИВ.

Като преподавател в АМГИИ по джаз пиано и импровизация предава своя опит и знания на младите музиканти, организира сешъни и събирания на клубна сцена.

Представеният дисертационен труд съдържа 145 страници разпределени в увод, , четири глави, заключение, приноси, библиография с 21 заглавия на кирилица, 24 на латиница, както и 11 интернет източника и приложения.

Според докторанта „Днес музиката е освен изкуство, също така цяла една наука, която има собствен език и изградени солидни, методологични основи.” Тази негова мисъл се експонира в дисертационния труд.

Същинският фокус на изследването, което настоящият труд има за цел да опише, гравитира около презумпцията, че процесът на създаване на джаз музиката е средство за вдъхновение.” Тази идея се явява и като резултат на знанията придобити в

процеса на обучението му и впоследствие като синтез на фундаменталните му познания в областта на джазовата композиция и артистичните практики,

В увода е развита тезата за изследване генезиса и развитието на джаза и импровизацията, формулата за тяхната еволюция, както и изследване на основните методи и средства, чрез които този процес се създава. Ясно са очертани обекта, предмета, методологията, целта и задачите на изследването.

Обект на изследването е джаз импровизацията като функция на композицията, аранжиранията и изпълнителския състав

В предмета на изследването основно се обръща внимание на мястото на импровизацията в контекста на цялостното изпълнение и зависимостта на импровизацията от композицията, аранжиранията и изпълнителския състав.

Основната цел е да се изясни връзката между възможностите за импровизация и да се анализират възможните посоки за импровизация. Интересен е проблема засегнат в експозето за свободата и ограниченията при импровизацията.

Задачите, които са поставени в изследването са свързани с езика на джазовата музика. важните подходи и фактори, свързани с теорията на джаз импровизацията като на базата на направените анализи трябва да се направят сравнения за мястото на импровизацията в различните стилови и жанрови особености на пиесите.

Свободата за импровизация е в пряка връзка с аранжиранията и състава на изпълнителите и това е научната хипотеза на дисертационния труд. А чрез практическото приношение се изясняват важни елементи от теорията на джаза, които носят тежестта на образователния потенциал.

„Езика на джаза“ и важни похвати от теорията на джаз импровизацията са разглеждани в първа глава. Последователно и аналитично са описани принципите за строеж на акордите и връзките, които съществуват между хармония, мелодия и ритъм.

Подробно са описани буквените означения на акордите, връзката между акорди и скали, подходите за изграждане на мелодична джаз импровизация и подходите при хармонизация на мелодична линия, Дадени са много нотни примери, които са основа на джаз импровизацията. Отбелязано е, че за постигането на тази цел са поставяни за изпълнение винаги конкретни задачи чрез анализа на акордовата структура.

Описателният характер не намалява стойността на изследването, а напротив - увеличава твърдението, че опознаването изисква музикални практически умения отвъд чисто теоретичните. Докторантът изказва тезата, че появата на музикалната мисъл по асоциативен път става по същия начин като се лансира идеята за създаване на мелодия като провокирана и оформена от обстоятелствата, при които възниква, а представата за нея бива осъществявана според творческата фантазия на музикантите.

В дисертационния труд е описано влиянието на различните характеристики на хармонизация в процеса на създаване и възприемане. Очертани са особеностите и начините за тяхното разрешаване в специфичната музикална драматургия. Даден е подходящ пример с изключително добре позната мелодия, която хармонизирана по различен начин придава особени асоциативни настроения. Доказва се, че немалко явления при умелото хармонизиране проявяват еднакъв принципен подход в структурата си, като едно от основните свойства, които се откриват е сходство между предвидимите нюанси.

Втора глава подробно описва шест концерта. Както пише докторантът:

„Направен е опит да се търси възможно най-голямо разнообразие от изпълнения, поставящи мястото на импровизацията в различни ситуации. Това личи и от изпълнителите и репертоара на различните концерти.“ Интересен момент е разнообразието на състава на изпълнителите и последващия от това репертоар. В шестте концерта личи многообразието и пълнотата на последващите изпълнения. С оглед на изчерпателността изброявам концертите:

1. „Time After Time“ - концерт на Мирослава Кацарова
2. „Фолклорът среща джаза“ с проект „Вяра“ на Теодосий Спасов
3. Проект и промоция на албум „Next Step“
4. Концерт на Октет Пловдив
5. „Стандарти“ – Турийски стандарт трио и Мишел Нахабедян
6. „Интеракция“ – камерен джаз концерт за пиано и китара

Подробно са описани състава и необходимостта от интерактивна комуникация между музикантите както и различната функция на музикантите при разпределение на партиите в състава. Изпълняваната пиеса трябва да е основополагаща за посоката за импровизация. От там следва и следващата стъпка анализирана от докторанта – аранжиранията.

Аранжиранията – тук може да си проличи свободата за импровизация в зависимост от сложността на различните музикални партии. Стилът със своята специфика задължава до голяма степен музикантите да се съобразяват с начина на изпълнение.

Цялостната концепция е заложена като основа и от нея зависи отношението към самото изпълнение. Докторантът пише: „Един и същи състав с един и същи репертоар може да звучи по различен начин в зависимост от концепцията за изпълнение. Различният тип сцена, например, предполага различно отношение към музикалното изпълнение”

Тези особености са в контекста на цялостното провеждане, подготовка и организация на концерта. Има разлика в мястото на провеждането на концерта. Както пише докторантът: „В концертната зала се очаква по-строг придържане към музикалния текст, докато на клубна сцена изпълнението може да не е толкова ангажиращо и да позволява повече свобода”.

В трета глава е направен подробен анализ на шест пиеси. Описанието на шестте пиеси ни отдалечава от строго теоретичния научен подход, но тук излиза на преден план практическата опитност на докторанта, който със завидна лекота „аранжира” вербално тези сложни пиеси.

Доказва се, че немалко явления при създаване на тези пиеси проявяват еднакъв принципен подход в структурата си, като едно от основните свойства, които се откриват като определен вид е сходството между различните аранжиранията. В добре балансирана последователност са разгледани детайлите и проблемите на моделиране на композиционни процедури, при които изборът на подход на методите за импровизация е водещ. Представени са техниките и приложението на модели.

В четвърта глава се анализира цялостното провеждане на пиесите като се въвеждат общи критерии за оценка на възможностите за импровизация във всяка една от анализиранията пиеси. На базата на анализите се дава обоснована оценка на свободата за импровизация.

Експозето визира музикално-конструктивния аспект при създаването на музиката и реализирането на музикалната партитура. Подробно се разглежда композиторския подход към разпределяне на конкретните музикални средства – импровизационното начало взема превес в изследването, но това е необходимо за да може тук, на базата на сравнителен анализ да се направи представяне на художествено-творческия образ, съответния инструментариум и състав на изпълнителите. Обърнато е внимание на решенията за стиловете на музиката в контекста на изпълняваните пиеси.

Постановката е формулирана в три позиции и те са:

1. Импровизация при солиране
2. Импровизация при акомпанимент
3. Интеракция между изпълнителите

С математическа прецизност и с графичен анализ са представени резултатите. На базата на сравнителен анализ се онагледяват въведените критерии за оценка. Вследствие на направения анализ се доказва, че свободата за импровизацията в изпълнението е в пряка зависимост от сложността на композицията, аранжиранията и от състава на изпълнителите.

Мястото на импровизацията в цялостното изпълнение е в резултат на сумарна оценка. Графиката визуализира процентното съотношение между свободата на импровизацията в изпълнението. Тези изследвания може да послужат за анализ при създаване на музикално произведение,

Изследването включва и най-известните методи, които се използват за композиране. Изследват се методи за създаването на музика, както и специфични характеристики, обуславящи създаването на тази музика. Изследването на тези основни методи за провеждане на импровизацията може да послужи за създаване на нови джазови пиеси с цел намирането на най-оптималната система, за да бъде създаден алгоритъм за съответния стил. Това може да бъде и нова посока на развитие на идеята, с която докторанта може да продължи своето изследване.

Професионалният подход при анализа за създаване нова пиеса в съответния музикален стил с приложените музикални примери създава предпоставка за сериозна научна обосновка на проблемите, свързани с темата на дисертационния труд, което го прави научно приложим в бъдещи изследователски проекти. Това изследване предполага и нови предпоставки за създаването на фундамент за изграждането на стройна теория за създаването на универсално музикално произведение, в което водеща роля има вдъхновението. Необходимите за това критерии служат за повишаване творческата квалификация на музиканта в процеса на изграждане, което е свързано само с авторски идеи, което твърдение е правилно поради факта, че творчеството трябва да бъде иновативно и разбира се, авторско.

Както докторантът правилно твърди: „Импровизацията е съпътстваща част от музикалното изпълнение и като такава не може с математическа прецизност да се остойности. Но така въведените критерии за оценка и широкият диапазон от стойности за оценяване позволяват да се онагледят по-ясно и да се направи сравнение за мястото и в разглежданите ситуации, с уговорката, че това все пак не е математика, а изкуство”.

Последователно и методично са описани процесите за създаване на музиката в контекста на музикалното присъствие и в светлината на импровизационното начало. Направен е анализ и обширен преглед и на характеристиките на композиционно-импровизационните похвати. Обърнато е внимание върху жанровите особености на изпълняваните пиеси. Анализирани са характеристиките на жанровите особености. Интересен е анализът и е разгледана този вид музика като функция за нейното бъдещо приложение.

Мирослав Турийски се задълбочава в темите свързани с проблематиката дефинирани във връзка със спецификата на изследването като във фокуса остават обектът, предметът, целта и задачите. Правейки обзор върху мелодико-хармоничната система за дефиниране на процеса на изпълнение докторантът прави обобщаващи правилни изводи.

В заключението е направено сполучливо обобщение на творческите постижения в дисертацията, като лаконично и коректно са изведени основните внушения. Процесът на музициране е функция на творчески фактори, които трябва да представят музиката като вдъхновение. Това предполага изучаването на тези фактори години наред и след като се изучат, се разбира, че е опозната само една частица от същността им..Авторът пише:

„Целта на труда е да се потвърди хипотезата, че свободата за импровизация е в пряка зависимост от споменатите фактори, които са област на изследване. Като обобщение може да се каже, че тя е в обратно пропорционална зависимост от сложността на композицията и аранжмента и от големината на състава на ансамбъла.”

Проведените анализи спомагат да се направят изводи за връзките, които съществуват между импровизацията и разглежданите фактори. Има зависимост на свободата за импровизация от стилните особености на композицията, аранжмента и състава от музиканти за да се оформи цялостната концепция на пиесата.

Поставените условия за изпълнение са съобразени с тезата, че импровизацията в музикалната пиеса се явява като средство за вдъхновение, Това твърдение предизвиква уважение и респект. Машабите на възможните взаимоотношения между тези компоненти, перспективите за тяхната еволюция, дълбочината и значението на възможните постижения за в бъдеще може да бъдат впечатляващи.

В дисертацията е направен добре балансиран анализ на основните съвременни разновидности на съвременното изпълнение на джазова музика. Направени са верни и точни преценки на тенденции и характеристики на тези разновидности. Очертани са проблеми и начини за тяхното разрешаване. Направено е едно коректно представяне на методите за създаване на джазова композиция.. Очертани са проблеми и начини за тяхното разрешаване.

В основните приноси, под формата на пет отделни позиции са формулирани авторските претенции. Направен е анализ на новите похвати, които се използват при създаването на джазова музика. Формулираните приноси включват синтезирани обобщения за теорията на джаз музиката, които могат да послужат като помощна литература при обучението по джаз импровизация.

Проведените концерти обогатяват културно-творческото наследство. Анализът на важни елементи от практическата страна на джаз импровизацията дават посоки за образователни практики. Доказва се, че интеракцията има значение в джазовия ансамбъл като по този начин се разкрива мястото на изпълнителите в изграждането на джаз импровизацията.

В дисертацията анализът е последователен, а в заключението е направено и сполучливо обобщение на творческите постижения в дисертацията, като коректно са изведени основните внушения, Изследването на музикалните характеристики има практическа насоченост, като е използван личния емпиричен опит.

Налице е добре формулирана цел и задачи на дисертацията, които гарантират перспективни и стойностни изследвания. Основната теза, която докторантът обявява в началото на своето изследване е със значим научен потенциал. Формулираните приноси отразяват в достатъчна степен направеното в дисертацията.

Като се има предвид горепосочените аргументи считам, че Мирослав Турийски изцяло отговаря на изискванията за получаване на образователна и научна степен “Доктор” по професионално направление 8.3. “Музикално и танцово изкуство” научна специалност “Музикознание и музикално изкуство” по Закона за развитие на академичния състав на Република България. и предлагам на уважаемото научно жури да му я присъди.

01.08.2024 г..

/проф.д-р Симо Лазаров/